КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ «ОДЕСЬКА АКАДЕМІЯ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ»

Кафедра методики викладання і змісту освіти

Розглянуто та затверджено на засіданні
кафедри методики викладання і змісту освіти
Протокол № 2 від 02 березня 2022 року
Завідувач кафедри _____ Пивоварчик І. М.

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Технології розвитку художньо-образного мислення

Рівень вищої освіти другий (магістерський)

Спеціальність 011 Освітні, педагогічні науки

П.І.Б. викладача	Шатайло Наталія Вікторівна
Науковий ступінь, вчене звання, посада	Старший викладач кафедри методики викладання та змісту освіти
Контактні дані викладача	E-mail: nvodesa@gmail.com т. моб. 067-10-82-531
Консультації	Четвер – 15.00-17.00

2022 – 2023

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	денна форма навчання	***заочна форма навчання***
Загальна кількість: кредитів – 4 годин – 120 змістових модулів – 4	Обов'язкова	
	Рік підготовки:	
		2-й
	Семестр	
		3-й
	Лекції	
		8 год.
	Практичні, семінарські	
		6 год.
	Самостійна робота	
		106 год.
	Форма підсумкового контролю: залік	

2. Анотація до курсу

Запропонована програма ставить за мету забезпечення теоретичною та практичною підготовкою здобувачів вищої освіти з питань застосування технологій розвитку художньо-образного мислення у сфері загальної середньої освіти.

Предмет дисципліни – теоретико-методологічні засади технологій розвитку художньо-образного мислення особистості.

Завдання: розвиток і систематизація знань про науково-теоретичні основи вивчення технологій розвитку художньо-образного мислення та досвіду їх застосування в освітній практиці; формування компетентностей в області креативного проєктування, моделювання і організації різних форм навчання з використанням інноваційних технологій освіти, методичного інструментарію; підготовка до практичної реалізації професійних компетентностей в педагогічній діяльності, спрямованій на розвиток художньо-образного мислення.

Переваги: програма базується на новітніх досягненнях педагогічної науки та сучасних здобутках національного та зарубіжного інноваційно-педагогічного досвіду, спрямована на набуття компетентностей для організації і реалізації освітнього процесу спрямованого на розвиток художньо-образного мислення та емоційного інтелекту особистості.

Очікувані результати навчання. У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач освіти повинен

знати:

- сутність та структуру художньо-образного мислення;
- можливості взаємозв'язку мистецтва і різних навчальних предметів у розвитку художньо-образного мислення;
- методико-педагогічний інструментарій розвитку художньо-образного мислення;
- стратегії і способи розвитку художньо-образного мислення;
- особливості застосування технологій розвитку художньо-образного мислення в освітньому процесі;

вміти:

- визначати доцільність застосування технологій розвитку художньо-образного мислення в освітньому процесі;
- використовувати засоби різних видів мистецтв у розвитку художньо-образного мислення;

- комбінувати та адаптувати педагогічний інструментарій розвитку художньо-образного мислення у відповідності до навчальної мети;
- обирати навчальні стратегії і способи реалізації технологій розвитку художньо-образного мислення;
- створювати освітній продукт, спрямований на розвиток художньо-образного мислення;
- використовувати організаційні форми у процесі розвитку художньо-образного мислення;
- у формуванні умінь образотворення фокусувати увагу на генеруванні ідей під час створення суб'єктивно нового інсайт-продукту, що відображає ціннісні орієнтири школяра;
- забезпечувати фасилітовану підтримку процесу художньої-образної комунікації
- проєктувати освітній процес, спрямований на розвиток художньо-образного мислення та емоційного інтелекту.

3.Технологічна карта дисципліни

Тема	Зміст	Завдання	Контроль
Змістовий модуль 1. Феномен художньо-образного мислення			
Тема 1. Характеристика художньо-образного мислення	Різновиди мислення. Художньо-образне мислення: сутність та структура. Складові художньо-образного мислення. Психолого-педагогічні концепції творчого мислення Д. Гілфорда (J. P. Guilford). Торренса (E. P. Torrance). Художньо-образне мислення в епоху діджиталізації. Уміння образотворення.	Пошуково-дослідні завдання, творче завдання	Усне опитування
Тема 2. Образотворення: взаємозв'язок з художньо-образним мисленням	Образотворення: уміння, сукупність процесів і творчих явищ. Уміння образотворення: фокус на генерування ідей, суб'єктивно новий інсайт-продукт, ціннісні орієнтири школяра. Врахування вікових та індивідуальних особливостей у процесі розвитку художньо-образного мислення. Розвиток художньо-образного мислення школярів як світоглядно формуючий процес.	Пошукове завдання, моделювання	Презентація
Змістовий модуль 2. Розвиток художньо-образного мислення в освітній проекції			
Тема 3. Технології розвитку художньо-образного мислення як інновація	Складові педагогічної технології як системного інтегрованого способу організації освітнього процесу. Розвиток художньо-образного мислення засобами інноваційних художньо-педагогічних технологій. Інтегративні художньо-педагогічні технології. Проблемно-евристичні художньо-педагогічні технології. Інтерактивні художньо-педагогічні технології. Ігрові художньо-педагогічні технології. Арт-педагогічні технології. Медіатехнології.	Пошукове завдання	Опитування

Тема 4. Використання потенціалу мистецтва у розвитку художньо-образного мислення особистості	Комплексний вплив видів мистецтв на розвиток творчої особистості. Креативні індустрії: спрямованість на розвиток художньо-образного мислення реклами, дизайну. Розвиток художньо-образного мислення: можливості різних навчальних предметів.	Пошукове завдання, творче завдання	Повідомлення
Тема 5. Освітня діяльність з розвитку художньо-образного мислення	Види діяльності: сприймання, інтерпретація, виконання мистецьких творів. Імпровізація як дієва практика розвитку художньо-образного мислення. Паралелі між художніми образами та дійсністю. Синтез нових образів. Творче самовираження. Образна інтерпретація засобами різних видів мистецтва.	Творче завдання. Проєктування	Презентація, опитування
Тема 6. Дидактичний інструментарій розвитку художньо-образного мислення	Прийоми створення образу. Творчі завдання. Ігрові прийоми. Театралізація. Драматизація. Ситуативне моделювання.	Пошукове завдання, творче завдання.	Презентація
Змістовий модуль 3. Розвиток художньо-образного мислення: педагогічні інструменти			
Тема 7. Методичний інструментарій технологій розвитку художньо-образного мислення	Вербалізація, візуалізація, рухова інтерпретація художніх образів. Застосування асоціацій, аналогій, метафор в процесі мистецько-персоналізованої діяльності. Задіяння фольклору у процесі розвитку художньо-образного мислення. Мистецький сторітелінг. Метод створення музичного трейлеру. Кейс-метод.	Пошукове завдання, творче завдання	Презентація
Тема 8. Використання організаційних форм у процесі розвитку художньо-образного мислення	Урок-образ. Міні-тренінг. Урок за методом емоційної драматургії. «Інсайт-простір». Уроки з елементами змішаного навчання. Гейміфікація.	Проєктування	Презентація
Тема 9. Реалізація технологій розвитку художньо-	Педагогічні умови розвитку художньо-образного мислення в Новій українській школі. Забезпечення фасилітованої підтримки процесу художньої-образної комунікації. Проєктування діяльності	Пошукове завдання, проєктування	Презентація

образного мислення в Новій українській школі	педагога з розвитку художньо-образного мислення особистості.		
Змістовий модуль 4. Художньо-образне мислення: стратегії і способи розвитку			
Тема 10. Навчальні стратегії і способи реалізації технологій розвитку художньо-образного мислення	Інтегративна стратегія навчання – спрямованість на формування світогляду особистості. Інтерактивна стратегія навчання у процесі розвитку художньо-образного мислення. Фасилітована дискусія. Проєктна діяльність. Стратегії розвитку критичного і художньо-образного мислення: точки перетину. Мозковий штурм. Метод фокальних об'єктів. Синектика.	Пошукове завдання, проєктування	Презентація
Тема 11. Створення освітнього продукту спрямованого на розвиток художньо-образного мислення	Розвиток здатності генерувати ідеї. Створення художньо-образного інсайт-продукту: фокус на ціннісні орієнтири. Емоційний заряд та світоглядна спрямованість мистецького твору: втілення в освітньому продукті. Методи арт-моделювання, конструювання образу, моделювання сюжетної лінії саундтреку. Образна імпровізація.	Пошукове завдання, моделювання	Презентація, взаємооцінювання
Тема 12. Художньо-образне мислення і розвиток емоційного інтелекту	Емоційний інтелект як м'яка навичка. Розвинене художньо-образне мислення та емоційний інтелект: можливість коригувати власний емоційний стан; здійснення само- та взаєморефлексії процесу образотворення; підбір відповідних художніх образів для створення емоційного відгуку на ціннісний зміст твору. Проєктування освітнього процесу: спрямованість на розвиток художньо-образного мислення і емоційного інтелекту.	Проєктування, пошукове завдання, порівняльний аналіз	Презентація

4. Політика курсу

Під час лекційних занять здобувач має усвідомлено сприймати матеріал, який надається викладачем, конспектувати основні положення теми, брати участь в дискусіях, пошуково-дослідницькій діяльності та інтерактиві.

До кожного практичного, семінарського заняття здобувач має сумлінно готуватися: вивчати навчальний матеріал за темою відповідно до навчальної програми дисципліни, виконувати практичні завдання, готувати виступи і презентації. Під час проведення практичного, семінарського заняття здобувачі мають брати активну участь в обговоренні теми, відповідати на питання викладача та своїх одногрупників, брати активну участь у всіх видах навчальної діяльності, організованої викладачем.

Самостійна робота здобувачів передбачає самостійне вивчення тем і питань, визначених навчальною програмою дисципліни, ведення тематичного словника, підготовку навчальних

та аналітичних матеріалів, виконання практичних завдань для роботи на практичних, семінарських заняттях.

Політика щодо академічної доброчесності. Здобувач вищої освіти при виконанні самостійної роботи, індивідуальних завдань має дотримуватись принципів академічної доброчесності, не допускати академічний плагіат. Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту з коректними текстовими запозиченнями, які не повинні перевищувати 20%. Списування під час виконання самостійних робіт та на іспиті заборонено.

Політика щодо дедлайнів та перескладань. Перескладання академічних заборгованостей відбувається за наявності поважних причин.

5. Критерії оцінювання результатів навчання
5.1. Критерії оцінювання за всіма видами контролю

Бали			**Критерії оцінювання навчальних досягнень**	
За національною шкалою	**Шкала ЄКТС**		**Теоретична підготовка**	**Практична підготовка**
			Здобувач вищої освіти	
1-5	**1…100**	**F…A**		
відмінно	**90 … 100**	**A**	Здобувач освіти виявив всебічні, систематичні й глибокі знання з питань технологій розвитку художньо-образного мислення, володіє відповідною термінологією; розуміє сутність понять, проявив творчі здібності в розумінні, логічному, стислому і ясному трактуванні навчального матеріалу.	Здобувач освіти вільно орієнтується в матеріалах модулів. Активно приймає участь у дискусіях. Вміє обґрунтувати і довести власну точку зору. Виконує всі практичні завдання самостійно, творчо, у повному обсязі. Доцільно обирає методичний інтструментарій.
добре	**75 … 89**	**C … B**	Здобувач освіти виявив загалом добрі знання навчального матеріалу з питань технологій розвитку художньо-образного мислення, що передбачені програмою, але допустив не суттєві помилки; засвоїв основний методичний інструментарій; здатний до самостійного використання та поповнення отриманих знань у процесі подальшої роботи.	Завдання практичної роботи виконано самостійно, але стандртно. Здобувач освіти впевнений у власних висновках, але вони потребують подальшого осмислення та реалізації у практичній роботі. Приймає активну участь у дискусіях і інтерактивних вправах. Розуміється на доборі відповідного методичного інструментарію.
задовільно	**60 … 74**	**E … D**	Здобувач освіти виявив базові знання основного навчального матеріалу дисципліни. В основному виконав завдання, передбачені програмою; допустив помилки при виконанні	Завдання виконує стандартно. Здобувач освіти невпевнений у власних висновках. Задовільно орієнтується в матеріалі дисципліни, а

			практичних завдань, але спроможний самостійно доопрацювати програмний матеріал.	також у проблемі, поставленій у завданні. Невпевнено обирає методичний інструментарій.
незадовільно	**35 … 59**	**FX**	Здобувач освіти має значні прогалини в знаннях основного навчального матеріалу курсу; допускав принципові помилки при виконанні передбачених програмою завдань, які може усунути лише під керівництвом та за допомогою викладача.	Виконує частину завдання за допомогою викладача.
незадовільно	**0 … 34**	**F**	Здобувач освіти не володіє навчальним матеріалом	Виконує лише елементи завдання, потребує постійної допомоги викладача.

5.2. Критерії оцінювання за різними видами робіт

Вид роботи	**Бали**	**Критерії**
Виконання навчально-дослідних завдань в межах самостійної роботи (підготовка наукових доповідей з питань дисципліни, винесених для обговорення на семінарських заняттях)	1	Здобувач виконує навчально-дослідні завдання не належним чином (готовність на мінімальному рівні), припускається помилок у відповідях на запитання, недостатньо орієнтується у термінології.
	2	Здобувач виконує завдання формально, не виявляє творчості, лише частково відтворює матеріал навчально-наукової літератури, не може його проаналізувати та зробити висновки.
	3	Здобувач творчо підходить до виконання завдання, висловлює у підготовленій доповіді власні думки на підставі опрацьованих наукових джерел, виявляє академічну доброчесність, у повному обсязі розкриває сутність та зміст досліджуваного питання, робить повномірні висновки.
Семінарські заняття (виступи та обговорення	**1**	Здобувач не проявляє активності під час семінарського заняття, спостерігає за роботою інших, фрагментарно долучається до дискусій та обговорень..

наукових доповідей, активність у процесі обговорення питань з тем дисципліни під час семінарських занять, відповіді на питання викладача під час усного опитування)	**3**	Здобувач бере активну участь в обговоренні питань, які розглядаються, аргументовано висловлює свою думку, коректно дискутує з іншими здобувачами, ставить питання після їхніх виступів. Під час презентацій та повідомлень припускається незначних помилок.
	5-6	Здобувач надає правильні відповіді на запитання, поставлені викладачем та іншими здобувачами; бере активну участь в обговоренні запропонованих питань; висловлює свою думку; демонструє вміння працювати в команді, вміння критично мислити; виявляє обізнаність щодо запропонованої теми заняття; цитує думки авторів рекомендованих друкованих та електронних джерел зі списку літератури.
Виконання самостійної роботи (самостійне вивчення та практичне опрацювання питань, винесених на самостійне опрацювання)	**0**	Здобувач не виконав самостійну роботу.
	2-3	Здобувач опрацював всі питання, винесені на самостійне вивчення, але не всі з них – повною мірою. Припускається помилок під час поточного контролю.
	4	Здобувач виявляє творчість у виконанні самостійної роботи та опрацюванні питань, винесених на самостійне вивчення; аналізуючи рекомендовані друковані та електронні джерела зі списку літератури, спирається на власний педагогічний досвід. Під час поточного контролю знань не припускається помилок у відповідях.

6. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

	Поточний та/або періодичний контроль																Підсумковий контроль	Загальна підсумкова оцінка (сума балів)
Змістовий модуль №1		Змістовий модуль № 2					Змістовий модуль № 3					Змістовий модуль № 4						
Т1	Т2	Т3		Т4	Т5	Т6	Т7		Т8		Т9	Т10		Т11	Т12			
ср	ср	ср	с/п	ср	ср	ср	ср	с/п	ср	с/п	ср	ср	ср	ср	ср		0	100
6	6	6	6	6	6	7	7	6	6	6	6	6	7	7	6			

7. Рекомендована література

Основна

1. Батюк Н.О. Особливості формування художньо-образного мислення дітей засобами фольклору: Метод. рек. Одеса: «Друк», 2007. 72с.
2. Батюк, Н. О. Формування художньо-образного мислення молодших школярів на уроках музики : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Київ, 2003. 19 с.
3. Беземчук Л.В. «Дидактична карта» як засіб формування творчих умінь підлітків. URL: http://sportpedagogy.org.ua/html/journal/2009-01/09blvcst.pdf (дата звернення: 10.02. 2022).
4. Біла І. Психологія дитячої творчості. К. : Фенікс, 2014. 137 с.
5. Віннічук І. П. До проблеми детермінування процесу уяви. Збірник наукових праць Інституту психології ім. Г.С. Костюка АПН України «Актуальні проблеми психології» у 12 томах / За ред. В.О.Моляко. Т.12. Вип. 8. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2009. 352 с.
6. Вовк Л.В., Шатайло Н.В. Інтерпретація творів мистецтва як важливий чинник образотворення у художньо-практичній діяльності учнів. *Мистецтво та освіта.* 2014. №4 (74) С. 11-17.
7. Дерев'янко С. П. Психологія дитячої творчості : Навчально-методичні рекомендації. Чернігів : НУЧК імені Т.Г. Шевченка, 2020. 76 с.
8. Дронова О. Педагогічні умови розвитку образо-створення в процесі художньо-естетичного самовираження дітей 5-6 років. URL: https://www.pulib.sk/web/kniznica/elpub/dokument/Bernatova8/subor/Dronova.pdf (дата звернення: 12.02. 2022).
9. Кириленко Т.С. Психологія: емоційна сфера особистості: Навч. посібник. К.: Либідь, 2007. 256 с.
10. Клименко В.В. Психологія творчості. Навчальний посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2006. 480 с.
11. Колоянова О. Інтерпретація твору образотворчого мистецтва як особливий вид діяльності педагога-художника. URL: http://library.udpu.org.ua/library_files/probl_sych_vchutela/2013/8_1/visnuk_10.pdf (дата звернення: 12.02. 2022).
12. Комаровська, О. А. Мистецькі досягнення учнів: що і як оцінюємо? *Мистецтво та освіта*. 2018. № 4. С. 2–6
13. Лазаренко С.С. Сутнісні виміри емоційно-естетичного досвіду учня середніх класів у контексті навчально-виховного процесу загальноосвітніх навчальних закладів / С.С.Лазаренко // Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Педагогічні науки: зб. наук. пр. Вип. 1. Бердянськ: ФО-П Ткачук О.В., 2016. с. 128-135
14. Левчук Л.Т., Панченко В.І., Оніщенко О.І., Кучерюк Д. Ю. Естетика: Підручник / За заг. ред. Л. Т. Левчук. 3-тє вид., допов. і переробл. К.: Центр учбової літератури, 2010. 520 с.
15. Лисенко Є. А.Образ, словесний образ, художній образ: уточнення понять. Науковий вісник Херсонського державного університету (34). 2018. Вип.3. Т.1. С. 114-116.
16. Ло Чао. Методика вокальної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва засобами технології персоніфікації: дис. …канд. пед. наук: спец. 13.00.02 – теорія та методика музичного навчання / Ло Чао. Суми, 2018. 262 с.
17. Міхалко М. 21 спосіб мислити креативно. Харків: Клуб сімейного дозвілля, 2019. 400 с.
18. Падалка Г. М. Творча самореалізація в мистецтві: теоретико-педагогічні аспекти. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 14 : Теорія і методика мистецької освіти.* 2015. Вип. 18. С. 3-7. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_014_2015_18_3 (дата звернення: 12.02. 2022).
19. Падалка Г.М. Художнє пізнання як взаємодія сприймання, оцінювання і творення. *Мистецтво та освіта.* 2008.. №2. С. 3-9

20. Печерська Е. П. Формування художньо-образного мислення учнів у процесі вокально-хорової роботи. *Наука і освіта*. 2015. № 2. С. 84-91. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NiO_2015_2_18 (дата звернення: 12.02. 2022).
21. Половіна О. А., Кондратець І. В. Нові підходи до формування художньо-практичної компетентності майбутніх вихователів. *Народна освіта : Електронне наукове фахове видання. Розділ «Педагогічна наука».* 2019 р. Випуск № 2 (38). URL: https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=5789 (дата звернення: 08.02. 2022).
22. Просіна О. Технології інтегрованого викладання предметів «Мистецтво» та «Художня культура в загальноосвітній школі. Луганськ: СПД Рєзніков В.С., 2007. 200с.
23. Ростовський О. Я. Теорія і методика музичної освіти. Тернопіль: Навчальна книга Богдан, 2011. 640 с.
24. Ткачук О. В. Психологія художніх здатностей: моногр. Одеса : видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2012. 372 с. : іл.
25. Туриніна О.Л. Психологія творчості: Навч. посіб. К.: МАУП, 2007. 160 с., іл. Бібліогр.: С. 156-157.
26. Масол Л.М. Художньо-педагогічні технології в основній школі: єдність навчання і виховання: метод. посіб. Харків : Друкарня Мадрид, 2015. 177 с.
27. Шатайло Н.В. Методика формування умінь образотворення молодших підлітків на уроках музичного мистецтва: дис. …канд. пед. наук: спец. 13.00.02. Суми, 2021. 243 с.
28. Шатайло Н.В. Розвиток художньо-образного мислення молодших підлітків як світоглядно формуючий процес. *Актуальні питання мистецької освіти та виховання*: збірник наукових праць: випуск 1(7)/ гол.ред. Ніколаї Г.Ю. – Суми: «Мрія», 2016. С. 203-213.
29. Шатайло Н.В. Сутність поняття «образотворення» в контексті мистецької освіти. *Наукові записки. Сер. Педагогічні науки.* Кропивницький: РВВ ЦДПУ ім. В.Винниченка, 2018. Вип. 163. с. 232-236.
30. Шатайло Н.В. Наукові підходи до формування умінь образотворення молодших підлітків на уроках музичного мистецтва. *The scientific heritage (Budapest, Hungary).* 2018. № 24, Ч.2. С.41-45.
31. Шатайло Н.В. Структурні компоненти формування умінь образотворення молодших підлітків на уроках музичного мистецтва. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Сер. Педагогіка*. 2018. №3. С. 103-110.
32. Швай Р. Творчість, креативність та інновація як важливі поняття сучасної педагогіки. Вісник Львів. ун-ту. Серія педагогічна. 2009. Вип. 25. Ч. 2. С. 74–81.
33. Яланська С. П. Психологія творчості: Навч. посіб. Полтава : ПНПУ імені В.Г. Короленка, 2014.180 с.
34. Bloom, B. S., Engelhart, M. D., Furst, E. J., Hill, W. H., & Krathwohl, D. R. Taxonomy of educational objectives: The classification of educational goals: Handbook I: Cognitive domain. New York: David McKay Company. 1956. Retrieved from http://bit.do/www-uky-edu_Bloom_Taxonomy
35. Guilford J. P. Intellectual factors in Productive Thinkink. In: Explorations in Creativity. New York, 1967. 107 pp.
36. Torrance E. P. Guiding creative talent / E. P. Torrance. – Englewood Cliffs, NJ : Prentice-Hall, Inc., 1962. 278 p.
37. Torrance E. P. The nature of creativity as manifest in the testing. The nature of creativity. Cambridge: Cambr. Press, 1988. P. 172–198.

Додаткова

1. Дерябіна С.В., Шатайло Н.В. Педагогічний інструментарій проєктування арт-персоніфікованого простору. *Шляхи удосконалення професійних компетентностей*

фахівців в умовах сьогодення: матеріали міжнар. наук.-практ. інтернет конф. / уклад.: О. Ю. Дикий, Г.А. Коломоєць, А.А. Ребрина. Луцьк: СНУ ім. Лесі Українки, 2020. с. 385-387.

2. Отич, О. М. Мистецтво у системі розвитку творчої індивідуальності майбутнього педагога професійного навчання: теоретичний та методичний аспекти: монографія. за наук. ред. І. А. Зязюна.. Чернівці: Зелена Буковина, 2009. 752 с.
3. Садкіна В.І. Маленькі секрети учительського успіху. Навчаємо з радістю. Х.: Вид.група «Основа», 2016. 144с.
4. Смульсон М. Л. Психологія розвитку інтелекту в ранній юності : автореф. дис. …д-ра психол. наук : 19.00.07. К., 2002. 37 с.
5. Степанов О.М., Фіцула М.М. Основи психології і педагогіки: посібник. К.: Академвидав, 2003. 504 с.
6. Степанюк К.І. Формування дослідницьких умінь майбутніх учителів початкової школи як проблема педагогічної науки. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Сер. Педагогічні науки*. 2018. Вип. 3. С. 292-300.
7. Стратегії творчої діяльності: школа В.О. Моляко / за заг. ред. В.О. Моляко. К.: Освіта України, 2008. 702 с.
8. Терещенко С.В. Розвиток креативності підлітків на інтегрованих уроках музики: дис. … канд. пед. наук: 13.00.02 / К., 2018. 250 с.
9. Формування мистецьких уподобань учнів основної і старшої школи на уроках мистецтва та в позаурочний час : монографія / О. А. Комаровська, Н. Є. Миропольська, І. В. Руденко, С. А. Ничкало, І. С. Денисюк; за ред. О. А. Комаровської. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2018. 144 с.
10. Шпак М. І. Емоційний інтелект в контексті сучасних психологічних досліджень. *Психологія особистості*. 2011. № 1 (2). С. 282–288.
11. Шрагіна Л.І. Технологія розвитку креативності. Київ: Шкільний світ. 2010. 160с.
12. Якимчук І.П. Мотивація творчого мислення підлітків: монографія. Умань: Видавничо-поліграфічний центр «Візаві», 2013. 185 с.
13. Яланська С. П., Пільгук Т. С. Психологія розвитку педагогічної творчості: навч. посіб. Полтава: ПП Шевченко, 2015.114 с.
14. Шатайло Н. В. Активізація умінь образотворення молодших підлітків в процесі ознайомлення з творами українського фольклору. *Музична та хореографічна освіта в контексті культурного розвитку суспільства*: Матеріали і тези V Міжнародної конференції молодих учених та студентів. Одеса, 2019. Т.2. С.112-114.
15. Шатайло Н.В. Використання інтегративних художньо-педагогічних технологій на уроках музичного мистецтва. *Музична та хореографічна освіта в контексті культурного розвитку суспільства*: матеріали І Міжнародної науково-практичної конференції молодих учених та студентів. Одеса: ПНПУ імені К.Д.Ушинського, 2015. С. 176-177.
16. Шатайло Н.В. Інтеграція в мистецькій освіті як інструмент формування світогляду особистості. *Педагогічна наука і освіта у сучасному вимірі: проблеми і перспективи розвитку*: матеріали І Всеукраїнської наук.-практ. конф. Одеса: видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2019. С. 70-72.
17. Шатайло Н.В. Діалогова взаємодія в мистецькій діяльності молодших підлітків. *Актуальні питання, проблеми та перспективи розвитку гуманітарного знання у сучасному інформаційному просторі: національний та інтернаціональний аспекти*: зб. наукових праць за матеріалами XII Міжнародної науково-практичної конференції / за заг. ред. Журби М.А. Частина І. Монреаль: ЦСП «НБК»; Сєвєродонецьк: вид-во СНУ ім. В.Даля. 2016. С. 170-173.
18. Шатайло Н.В. До проблеми формування умінь образотворення молодших підлітків на інтегрованих уроках мистецтва. *Мистецька освіта в європейському*

соціокультурному просторі XXI століття: Зб. матеріалів V Всеукраїнської наук.-прак. конф. Мукачеве: МДУ, 2016. С. 214-215.

19. Шатайло Н.В. Дослідно-експериментальна робота щодо процесу формування умінь образотворення молодших підлітків на уроках музичного мистецтва. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. Суми: СумДПУ імені А.С.Макаренка, 2019. №10 (94). С.334-345
20. Шатайло Н.В. Особливості підготовки вчителів музичного мистецтва до використання інтегративних художньо-педагогічних технологій. *Художня освіта на межі тисячоліть: здобутки, проблеми, перспективи*: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. Ніжин: НДУ ім. М.Гоголя, 2015. С. 113-114.
21. Шатайло Н.В. Теоретичні аспекти формування умінь образотворення молодших підлітків у контексті мистецької педагогіки. *Музична та хореографічна освіта в контексті культурного розвитку суспільства*: матеріали і тези III Міжнародної науково-практичної конференції молодих учених та студентів. Одеса: ПНПУ імені К.Д.Ушинського, 2017. Т.2. С. 104-106.
22. Шатайло, Н.В. Формування умінь образотворення особистості: освітній інструментарій. *Актуальні проблеми педагогічної науки в XXI столітті*: матеріали II Науково-практичної онлайн-конференції для здобувачів вищої освіти та молодих вчених. 24 березня 2022 року / за заг. ред. В. В. Ягоднікової. Одеса, 2022. С. 67-71.
23. Шатайло Н.В. Формування умінь образотворення як чинник творчої ініціативи особистості. *Формування громадянської свідомості учнівської молоді засобами хореографічного мистецтва*: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. Одеса, 2018. С. 52-56.
24. Шатайло Н.В. Художньо-педагогічні принципи та педагогічні умови формування умінь образотворення молодших підлітків на уроках музичного мистецтва. *Музична та хореографічна освіта в контексті культурного розвитку суспільства*: матеріали і тези III Міжнародної науково-практичної конференції молодих учених та студентів. Одеса: ПНПУ імені К.Д.Ушинського, 2018. Т.2. С. 114-116.
25. Яловега І. Г. Витоки дизайн-мислення: евристика в перший та другий етапи розвитку філософії та науки. *Фізико-математична освіта*. 2019. Випуск 4(22). С. 150-156.

Нормативні документи

1. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти (2011, 2013 (зі змінами). URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1392-2011-п
2. Державний стандарт початкової загальної освіти, 2018. URL: https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-zatverdzhennya-derzhavnogo-standartu-pochatkovoyi-osviti
3. Державний стандарт базової середньої освіти, 2020, затв. постановою Кабінету Міністрів України за №898 від 30.09. 2020р. URL: https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-deyaki-pitannya-derzhavnih-standartiv-povnoyi-zagalnoyi-serednoyi-osviti-i300920-898
4. Закон України «Про освіту» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2017,№ 38-39, ст.380) URL: http://zakon.rada.gov.ua//laws/show/2145-19
5. Закон України «Про повну загальну середню освіту» від 16.01.2020.№ 651-XIV URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20
6. Нова українська школа: основи стандарту освіти. 2016. М. Товкало (ред.). Львів.

8. Електронні інформаційні ресурси

1. http://osvita.ua Освітній портал «Освіта.UA».
2. http://ukped.com Українська педагогіка.
3. http://www.intellect-invest.org.ua Портал сучасних педагогічних ресурсів.
4. http://znannya.info Інформаційний портал «Знання»

5. www.npu.edu.ua (elib@npu.edu.ua) Електронна бібліотека НПУ імені М.П. Драгоманова